

GRENZEN VOORBIJ

Grenzen voorbij

Liber discipulorum
Bernard Tilleman

Sébastien DE REY
Nicolas VAN DAMME
Tom GLADINEZ
(eds.)

 INTERSENTIA

Antwerpen – Gent – Cambridge

Grenzen voorbij. Liber discipulorum Bernard Tilleman
Sébastien De Rey, Nicolas Van Damme en Tom Gladinez (eds.)

© 2020 Lefebvre Sarrut Belgium NV
Hoogstraat 139/6 – 1000 Brussel

ISBN 978-94-000-1289-9
D/2020/7849/182
NUR 820
Gedrukt in de Europese Unie

Verantwoordelijke uitgever: Paul-Etienne Pimont, Lefebvre Sarrut Belgium NV
Lay-out: Crius Group, Hulshout
Omslagontwerp: Danny Juchtmans – www.dsigngraphics.be
Foto: Diego Franssens

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

Dit boek is eveneens digitaal beschikbaar op www.stradalex.com en www.jurisquare.be.

VOORWOORD

In augustus 2020 heeft decaan Bernard Tilleman, in de raadszaal van het Collegium Falconis, de portrettengalerij van gewezen decanen sinds Zeger Vanhee verhoogd. Zijn decanaat begon het jaar dat ook Xi Jinping de macht greep in China, in 2012. Het eindigde in de bange dagen van de lockdown. In de nu bijna zeshonderdjarige geschiedenis van onze universiteit heeft Leuven meerdere uitbraken van verschrikkelijke epidemieën gekend. In het museum M herinnert aldus een zestiende-eeuws schilderij ons aan de jaren 1578 waarin de pest woedde. Men herkent er de Sint-Jakobskerk met het kerkhof eromheen, de aankomende karren met lijken, geterroriseerde geestelijken en snveldokters. Maar nooit eerder werd de universiteit gesloten. Studenten en professoren die het zich geldelijk konden permitteren vluchtten weg uit de stad, zoals Boccaccio in Firenze naar de boerenbuiten vluchtte en er zijn meesterwerk *Il Decamerone* schreef. Voor de allereerste keer echter werd in 2020 ons Collegium Falconis in lockdown geplaatst. Academische zittingen en recepties horen niet bij zijn afscheid.

In mijn ogen is dit boek een ode aan de dankbaarheid, – een deugd. Men kent de fabel van Aesopus over de slaaf die een doorn uit de poot van een leeuw haalde. Enige tijd later wordt de slaaf in de arena voor de gevangengenomen leeuw geworpen. Het hongerige, brullende dier springt naar de man toe, maar herkent hem en begint als een brave hond zijn handen te likken. “Dankbaarheid”, besluit Aesopus, “kenmerkt nobele zielen.” En ook ons aller leermeester Marcus Tullius Cicero vindt dat dankbaarheid niet alleen de grootste deugd is, maar de verwante van alle deugden. Het is “*la mémoire du cœur*” volgens professor Jean Massieu, stichter van het Instituut voor doofstomme kinderen in Rijsel. Die deugd siert de auteurs van dit *Liber discipulorum*. *Discipuli*? Een discipel is een overtuigd aanhanger van een school of een individu, bijvoorbeeld een discipel van Freud of van Confucius. Hij helpt in de verspreiding van de leer van een ander, is een actieve aanhanger van een beweging of een filosofie. Bernard is echter helemaal geen goeroe. Discipelen zijn hier de doctores (in spe), waaronder zeer vele kulakkers, die Bernard als *Doctorvater* (gehad) hebben, en hem hun dankbaarheid willen betuigen. Sébastien, Nicolas en Tom, de drie musketiers van het contractenrecht, die allen een prachtig proefschrift verdedigden, namen het initiatief. Sébastien, toen in Hong Kong als post-doc, is niet aan zijn proefstuk: was hij niet *co-editor* van de “Brieven aan jonge juristen”?

De schrijvers van dit boek huldigen Bernards grenzeloze inzet voor zijn assistenten. Als promotor van zijn doctoraatsstudenten nam en neemt hij steeds een ondersteunende rol op. Hij liet hen veel vrijheid om zelf creatief aan de slag te

gaan, maar trok tegelijk veel tijd uit voor inspirerende gesprekken. Hij “tilde” hen hoger, zoals – zou men kunnen denken – zijn naam het aangeeft. Zou Tilleman iemand zijn die goed kan tillen? Professor Magdalena Devos van de universiteit van Gent maakt wel duidelijk dat de naamkunde in een andere richting wijst. “Tille” is een patroniem, afgeleid van de voornaam van de vader van de eerste naamdrager. Die heette officieel Diederik. Hij werd gemeenzaam Tilleman genoemd. Het is een van die vele vleinamen die naderhand tot familienaam evolueerden. Nu zal u zeggen: hoe kan Tilleman uit Diederik zijn ontstaan? Welnu, vleinamen laten zich niet verklaren uit de klankwetten. Een andere, verwante vorm om Diederik te vleien is Thiel, Thiele of Thielen. Daaraan kan het element “-man” worden toegevoegd, zoals ook bijvoorbeeld in Janneman, Pieterman e.d. Nog heel wat andere oorspronkelijke vleinamen lijken helemaal niet op de officiële naam waarvan ze zijn afgeleid. Wat dacht u bijvoorbeeld van de naam van collega Geens die afgeleid is van Geraard? In de schrijfwijze Tilleman is de naam vooral in Noord-West-Vlaanderen en in het Waasland thuis. Betekenisvol is – en het voert ons naar de functie van decaan – dat Diederik de Germaanse vorm is van Theodorik. Die naam genoot vanaf de vijfde eeuw veel succes dankzij Theodorik de Grote, de fameuze koning van de Ostrogoten. Hij betekent: volksleider, *Führer*. Is een decaan inderdaad geen leider van mensen?

Bernard is acht jaar decaan geweest van de subfaculteit te Kortrijk, en tijdens die periode werkte hij aan banden met de rechtsfaculteit van Rijsel. In onze faculteit is het een goede traditie dat de Kortrijkse groepsvoorzitter mee participeert in het bestuur van de Leuvense faculteit, wat zorgt voor een stevige inbedding van de Kortrijkse campus. Daarna werd Bernard tot decaan in Leuven verkozen. Dit maakte het voor de eerste keer zonneklaar dat Kortrijk wezenlijk deel uitmaakt van de Leuvense faculteit. Maar zijn heimat is gelegen te Kortrijk. Hij is een Europese humanist die veel talen kent en vlot gebruikt. Tegelijk is hij een West-Vlaming in hart en nieren, die zijn zachte moedertaal niet heeft verloochend.

Hij bleef al zijn cursussen geven, wat van een ongewone energie getuigt. De banden met onze zusterfaculteit te *Louvain-la-Neuve* haalde hij stevig aan. Wat wellicht zijn decanaat het meest kenmerkt, is de verfraaiing van de Valk. Het gebouw werd grondig vernieuwd, met de bedoeling er een levende campus van te maken die aantrekkelijk oogt om te studeren of om er gewoon vriendschapsbanden voor het leven te smeden. Hij organiseerde als eerste regelmatig artistieke tentoonstellingen in de faculteit en sierde de gangen en open plekken met portretten, schilderijen en kunstwerken. Op gezette tijden nam hij initiatieven voor culturele evenementen, zoals kunsttentoonstellingen uit privécollecties, maar ook exposities die de bezoeker uitdagen om na te denken. Op die wijze heeft hij het beleid dat kunst en wetenschap met elkaar verbindt, op krachtige wijze gestalte gegeven. Hij heeft, het weze gezegd, hart voor cultuur. Hij was *co-editor* van “Art and Law”. Hij richtte een seminarie “Recht en Literatuur” in. Om te zwijgen van de barokopera waar hij verzot op is. Ach, Agrippina ... dat serpent te midden van de intriges van

het oude Rome ... De door de vierentwintigjarige Händel gecomponeerde opera werd recentelijk in de Munt gecreëerd, wat Bernard in geestdrift bracht. Intriges, terloops gezegd, werden ook op de Bühne gebracht in de studentenrevues van de rechten, waarin Bernard als decaan steevast een hoofdrol vertolkte.

Een decaan moet niet alleen in de eigen faculteit, maar ook in de hogere regioenen van de universiteit zijn mannetje staan ten dienste van de belangen van zijn faculteit. Bernard werd er geapprecieerd als zeer efficiënt; hij pakte initiatieven of problemen direct met twee handen vast en loste ze niet tot ze geregeld waren. Maar onder zijn professionele zakelijkheid en efficiëntie schuilt een bezorgdheid voor het welzijn van collega's en studenten. Voor studenten die het door persoonlijke beperkingen moeilijk hebben, zoekt hij samen met zijn onderwijsteam naar oplossingen. Ook zijn redenaarstalent werd er op prijs gesteld.

Zijn vakgebied, dat ook het mijne was – onder het zolderdak van de oude Valk waar Alain Verbeke me opvolgde –, het contractenrecht dus, en ruimer het verbintenissenrecht, wordt in het voorliggende boek in de bloemetjes gezet. De edele rechtstak bij uitstek, zoals de Franse civilisten Terré en Simler het formuleren: “*Le droit des obligations constituant la grammaire du droit, est la voie royale de la compréhension du juridique.*” Het begrijpen wat recht is en waar men het kan vinden, is, veronderstel ik, precies ook het opzet van zijn Centrum voor Rechtsmethodiek (en hierbij denk ik aan mijn lang vervlogen cursus “bronnen van het recht” en aan de nog oudere cursus “Encyclopædia van het recht” van mijn voorganger Mgr. Willy Onclin).

In de tweede helft van zijn decanaat werd Bernard om mij onbekende redenen begeistert door China. In die lijn moge ik, na raadpleging van een taoïst, dit voorwoord besluiten met zijn portret volgens de Chinese astrologie. Wijnliefhebbers als Bernard weten dat in sommige jaren de druiven fruitiger, zoeter of karaktervoller zijn. Dat geldt volgens de Chinese astrologie ook voor baby's. Volgens zijn geboortjaar 1965 blijkt de decaan een Slang van Hout te zijn. Slangen zijn in de Chinese traditie geen ‘serpentes’ zoals bij ons, maar welwillende schepsels waarin geesten hun intrek kunnen nemen, zoals in de populaire opera “De witte slang”. Slang-mensen zijn geboren onder het teken van het mysterie en de wijsheid. Ze zijn eerder terughoudend en discreet, en blijven graag verborgen. Ze laten zich vaak leiden door de eerste indruk en hun gevoelens, hun zesde zintuig; de verfijnde zintuigen van de Slang kunnen intriges en geheimen opsporen. Ze verzamelen graag informatie over anderen die ze op het geschikte moment in hun voordeel kunnen gebruiken. Wat Slangen zeggen, wordt gewaardeerd en hun mening wordt veel gevraagd en altijd gerespecteerd. Slangen zijn verleiders. Aandacht en publieke erkenning vinden ze vanzelfsprekend. Beslissen doen ze snel en kordaat. En ook al lijken ze kalm aan de buitenkant, binnen laait de passie op. Slangen kiezen hun vrienden met zorg en nemen anderen niet gemakkelijk in vertrouwen. In hun carrière schuwen ze grote risico's. De Slang is heel zorgvuldig in geldzaken en is een goede boekhouder. In zaken zullen Slangen tot ver

achter de komma onderhandelen. Samen met het jaar is ook de dag, 24 februari, bepalend voor het karakter. Voor Bernard signaleert de dag van de geboorte het element aarde, gepaard met haan. Het element aarde is er een van innerlijke en uiterlijke stabiliteit, betrouwbaarheid en nuchterheid. Aarde-mensen bekijken de dingen concreet en zakelijk. Ze kunnen zich inleven in de behoeften van anderen, waarin ze bovendien op een praktische manier willen voorzien. Hun doelen zijn concreet. Ze hebben veel uithoudingsvermogen. Ze houden ervan om op een methodologische manier te werken. Een Aarde-type heeft hoge idealen, is zelfbewust en over het algemeen heel redelijk. Soms zijn ze koppig. Ze hebben de neiging om zich veel zorgen te maken en te piekeren. Aarde-mensen zijn over het algemeen stevig gebouwd, met massieve spieren en krachtige ledematen. Aan de lezer te oordelen of dit klopt met de werkelijkheid. *Se non è vero ...*

I rest my case, en wens het boek, een verrassing van jonge, rechtsgeleerde discipels voor hun leermeester, van harte een warme ontvangst toe.

Jacques H. Herbots
Gewezen decaan Faculteit Rechtsgeleerdheid
11 juli 2020

LIJST VAN DOCTORES

- 2020 Nicolas Van Damme, *Wetsontduiking in het privaatrecht* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
Tom Gladinez, *Voordeelafdracht in het privaatrecht* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- 2019 Sanne Vandemaele, *Commerciële garanties in de verschillende koopregimes: naar een uniforme regeling?* (cosup., E. Terryn sup.)
- 2018 Thijs Vancoppennolle, *Intertemporeel recht* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
Sébastien De Rey, *Herstel in natura in het contractenrecht: rechtsvergelijkende studie met buitencontractuele invalshoek* (sup., S. Stijns cosup.)
Nick Hallemeesch, *Aandeelhoudersovereenkomsten. Onderzoek naar de wilsautonomie van aandeelhouders in nv en bv(ba)* (sup., K. Geens cosup.)
Joost Vynckier, *Sponsoringcontracten* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
Joris Swennen, *Onderzoeksovereenkomsten met nadruk op de samenwerking tussen publieke en onderzoeksorganisaties en ondernemingen* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- 2016 Brecht Verkempinck, *De begroting van de schadevergoeding wegens contractuele wanprestatie* (sup., P. Wéry cosup.)
Johanna Waelkens, *Interpretatie van rechtshandelingen* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- 2015 Pieter Brulez, *Koopovereenkomsten versus dienstenovereenkomsten: (faux) amis?* (cosup., A.L. Verbeke sup.)
Valerie Withofs, *Contractsoverdracht* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- 2014 Matthias Vandenbogaerde, *De pluraliteit van schuldenaars bij verbintenissen* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- 2013 Wouter Verheyen, *Contractuele aansprakelijkheid van vervoersintegratoren* (sup., A.L. Verbeke cosup.)

- Maarten De Man, *Tijd en contract: onderzoek naar de verbintenismatige tijdsbepaling* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- 2012 Pieterjan Naeyaert, *Beëindiging van overeenkomsten met geïntegreerde juridisch onafhankelijke handelstussenpersonen en distributeurs. Een transversaal onderzoek naar de gemeenschappelijke rechtsregels en de noodzaak tot harmonisatie* (cosup., E. Terryn sup., I. Samoy cosup.)
- 2011 Christine Heeb, *Naar (een herinvoering van) een eengemaakt privaatrechtelijk statuut van de makelaar? Onderzoek naar de rechten en plichten in de verhouding tussen een makelaar en zijn opdrachtgever-consument* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- Kurt Willems, *De natuurlijke verbintenis* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- Nicolas Carette, *Derdenbeding* (cosup., A.L. Verbeke sup.)
- 2010 Ken Andries, *Geheimhoudingsovereenkomsten* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- Nele Hoekx, *De deelnemer aan kansspelen op het internet. Een rechtsvergelijkende analyse van regels en belangen* (cosup., A.L. Verbeke sup.)
- 2009 Stijn Claeys, *Franchising. Tussen zelfstandigheid en afhankelijkheid: een onevenwichtige samenwerking?* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- Kristof Vanhove, *Handelshuur. Rechtsvergelijkend onderzoek naar een evenwichtige regeling* (cosup., A.L. Verbeke cosup.)
- 2008 Bert Demarsin, *Authenticiteit en contracteren omtrent kunst: een rechtsvergelijkende analyse* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- 2007 Christophe Dehouck, *ICC uniforme regelen en usances voor documentaire kredieten: een evaluatie aan de hand van het geconfirméerd documentair krediet* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- Julie De Coninck, *De voorwaarde in het contractenrecht* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- 2004 Bart Du Laing, *(Geld)lening en krediet(opening): theoretische grondslagen en praktische gevolgen van de verbruiklening van geld op interest als gemeenschappelijke onmiddellijke thesauriekredietovereenkomst* (sup., H. Cousy cosup.)
- 2002 Wim Goossens, *Aanneming van werk: blauwdruk en resultante van het gemene recht van de dienstovereenkomst* (sup.)

LIJST VAN DOCTORAND-I/-AE

- Hannes Claes, *Conventionele beperking van contractuele aansprakelijkheid* (sup., E. Terryn cosup.)
- Nicolas Debruyne, *Commerciële exploitatie van de menselijke afbeelding, naam en stem* (sup., I. Boone cosup.)
- Domien Decloedt, *Eigenrichting in het privaatrecht – De exceptio non adimpleti contractus* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- Driek Deferme, *Bevrijdende verjaring in het privaatrecht: integratie van concrete omstandigheden* (sup., V. Sagaert cosup.)
- Bram Devolder, *Juridisch kader voor de deeleconomie – een passende aanpak voor ontworpen regelgeving* (sup., W. Devroe cosup.)
- Kwinten Dewaele, *Verantwoord contracteren om technologieoverdracht* (sup., J. De Tavernier en Q. Michel cosup.)
- Maarten Herbosch, *Intelligent contracting* (sup., G. Gielen cosup.)
- Jan-Baptist Lemaire, *Laat hij ons een keuze? Een onderzoek naar de rechterlijke toetsingsintensiteit van discretionaire handelingen* (sup., T. Hol cosup.)
- Kenny Troch, *La modification volontaire du contrat* (sup., P. Wéry sup.)
- Frederik Van den Abeele, *Voorovereenkomsten. Rechtsvergelijkend onderzoek naar voorkeurovereenkomsten, contractbeloften en optieovereenkomsten* (sup., A.L. Verbeke cosup.)
- Camille Van Peteghem, *Cultural Conflicts in Contractual Relations: Towards a Culturally Sensitive Contract Law* (sup., G. Hernández cosup.)
- Michiel Verhulst, *Privaatrechtelijke handhaving van EU-mededingingsrecht: aspect schadebegroting* (sup., W. Devroe cosup.)
- Bert Wyseur, *De (pakket)reisovereenkomst* (sup., E. Terryn cosup.)

Bijgehouden tot het einde van het decanaat van de gevierde.

INHOUD

Voorwoord	
Jacques H. HERBOTS	v
Lijst van doctores	ix
Inleiding	
Sébastien DE REY, Nicolas VAN DAMME en Tom GLADINEZ	1
I. GEMEEN CONTRACTENRECHT	5
Gewetensvol contracteren	
Kwinten DEWAELE	7
Smart contracts. Het recht te slim af?	
Maarten HERBOSCH	33
No Oral Modification-bedingen	
Kenny TROCH	53
Bezint eer ge verbindt! De verbintenis van de voorkeurgever nader bekeken	
Frederik VAN DEN ABEELE	69
De twee gedaantes van het principe van integrale schadevergoeding. Een summier analyse vanuit de contractuele aansprakelijkheid	
Brecht VERKEMPINCK	87
Het cumulverbod tussen ontbinding van de overeenkomst en gedwongen uitvoering van de overeenkomst	
Valerie WITHOFS	107
II. BIJZONDER CONTRACTENRECHT	123
Het begrip ‘koop’ in de Nieuwe Richtlijn Consumentenkoop	
Pieter BRULEZ en Nicolas CARETTE	125
<i>Favor empti</i>. Aanneming vs. koop in het Weens Koopverdrag en het Verdrag van New York van 1974	
Wim GOOSSENS	161

Grondslagen van termijnen in het aannemingsrecht. Einde van het verval?	
Matthias VANDENBOGAERDE	173
Contractvrijheid inzake duur, opzegging en hernieuwing van een handelshuurcontract (sinds de zesde staatshervorming)	
Kristof VANHOVE	199
20 jaar Kansspelwet. Een verhaal van winst en verlies	
Nele HOEKX	221
Vindingen in opdracht	
Joris SWENNEN	239
Geheimhoudingsovereenkomsten. Tips & tricks	
Ken ANDRIES	259
Naamgebruik als <i>conditio sine qua non</i> voor succesvolle naamssponsoring	
Joost VYNCKIER	281
‘Bestuur’ van de faculteit. Een ‘reis’ door de tijd	
Bert WYSEUR	323
Passagiersrechten. Van veiligheid naar stiptheid en terug naar veiligheid	
Wouter VERHEYEN	339
Naar een boek ‘bijzondere overeenkomsten’ in het nieuw Burgerlijk Wetboek? Enkele perspectieven	
Sébastien DE REY	361
III. VERBINTENISSEN- EN AANSPRAKELIJKHEIDSRECHT	391
Spreken is zilver, <i>comments</i> zijn fout. Lacunes in het aansprakelijkheidsregime voor onrechtmatige uitlatingen van internetgebruikers	
Hannes CLAES	393
Persoonlijkheidsrechtelijke beschouwingen bij <i>deepfakes</i>	
Nicolas DEBRUYNE	411
Een rechtseconomische kijk op voordeelafdracht bij contractuele wanprestatie	
Tom GLADINEZ	441

Verlies van een kans bij privaatrechtelijke handhaving van EU-mededingingsrecht. Kans op beterschap?	
Michiel VERHULST.....	465
‘Blik naar het noorden’. Wat we kunnen leren van marginale toetsing in het Nederlandse recht	
Jan-Baptist LEMAIRE.....	489
Naar algemene verjaringsregels voor ADR	
Driek DEFERME.....	523
IV. ONDERNEMINGS- EN VENNOOTSCHAPSRECHT.....	549
Nieuwe informatieplicht (en aansprakelijkheid?) voor deelplatformen na de modernisering van het consumentenrecht	
Bram DEVOLDER.....	551
De b2b-wet van 4 april 2019 in vogelvlucht	
Christine HEEB en Maarten DE MAN.....	593
Distributierecht. Zin of onzin van wetgevende tussenkomst	
Stijn CLAEYS.....	619
Bevoegdheden van de algemene vergadering inzake OBA na het WVV	
Nick HALLEMEESCH.....	635
De coöperatieve vennootschap en vrije beroepers. Compatibel of streng verbod?	
Johanna WAELKENS.....	657
V. PUBLIEK RECHT.....	673
De inwerkingtreding van nieuwe wetten. Een pleidooi voor vaste veranderingmomenten en een minimum-inwerkingtredingstermijn	
Thijs VANCOPPERNOLLE.....	675
Intern en extern pluralisme in scholen. Twee communicerende vaten die <i>lost in translation</i> lijken	
Kurt WILLEMS.....	693
Iedereen wil toch CAFA!	
Bert DEMARSIN.....	707

Cultuur tussen de lijntjes lezen. EHRM-technieken ter bescherming van culturele rechten	
Camille VAN PETEGHEM.....	725
Afpersing ter afdwinging van een rechtmatige vordering	
Domien DECLOEDT.....	751
Wetsontduiking in het strafrecht	
Nicolas VAN DAMME.....	781
Nawoord. Voorbij grenzen, nabij mensen	
Wouter DEVROE.....	805

INLEIDING

Toen professor Bernard Tilleman in 2012 decaan werd van de Faculteit Rechtsgeleerdheid van de KU Leuven, kon niemand vermoeden in welke bijzondere omstandigheden zijn dubbelmandaat acht jaar later zou eindigen. De coronapandemie plaatste het College De Valk in lockdown, *social distancing* maakte academische zittingen en recepties bij zijn afscheid onmogelijk. Om zijn afzwaai als decaan toch niet onopgemerkt te laten voorbijgaan, willen wij hem dit *Liber discipulorum* aanbieden, waarvan wij hopen dat het een prachtige verrassing kan zijn die hem tegelijk huldigt voor alles wat hij voor de Faculteit en zijn (oud)assistenten betekent en doet.

Volgens Van Dale zijn discipelen “volgelingen, aanhangers van de verkondiger van een leer”. De discipelen die dit boek schrijven zijn echter geen schaapjes die blindelings hun herder volgen. Discipelen hier zijn de doctores en doctorandi die Bernard Tilleman als promotor of copromotor van hun proefschrift hadden of hebben. Zij laten zich inspireren door zijn geleerdheid en breedvoerige kennis van de meest diverse rechtsdomeinen, gecombineerd met zijn buitengewone werklust, die hij het liefst ten dienste stelt van zijn studenten, assistenten en – in het bijzonder tijdens zijn decanaat – van de Faculteit. Vaak gebeurt dat in alle stilte, werkend aan een project dat groter is dan het zijne. Op het ogenblik dat wij deze lijnen schrijven telt het palmares van Bernard Tilleman 42 discipelen. Velen behoorden tot zijn studenten en werden door hem ingeleid in de rechtswetenschap. Allen deelden zij ons enthousiasme voor dit *Liber*, slechts enkelen zagen zich in de voorbereiding genoodzaakt om zich wegens medische of familiale redenen terug te trekken.

Het bewijs van dit gedeelde enthousiasme vindt u in dit boek, met een ruime waaier aan bijdragen uit diverse rechtstakken. Een ruime waaier inderdaad, zowel voor de lezers als voor de auteurs, maar niet voor Bernard Tilleman. De thema's die de auteurs hier aansnijden bestrijken slechts enkele van de onderzoeksinteresses en expertisedomeinen van de meester. Die overstijgen duidelijk de grenzen van de verschillende rechtstakken. Het is de eerste verklaring voor de titel van dit *Liber discipulorum*.

In het deel over het gemeen contractenrecht, vraagt Kwinten Dewaele zich af in welke mate partijen hun gewetensbezwaren kunnen inroepen bij de totstandkoming en uitvoering van contracten. Verschillende bijdragen ontsluiten een

voorsmaakje van lopend promotieonderzoek. Zo buigt Maarten Herbosch zich over de juridische uitdagingen van *smart contracts*, bekijkt Frederik Van den Abeele de verbintenis van de voorkeurgever en focust Kenny Troch op het *no oral modification*-beding. Wat de sancties wegens wanprestatie betreft, analyseert Brecht Verkempinck de verschillende gedaantes van het integraliteitsbeginsel bij de begroting van de schadevergoeding en onderzoekt Valerie Withofs de precieze draagwijdte van het cumulverbod tussen uitvoering in natura en ontbinding.

In het bijzondere contractenrecht is al veel inkt gevloeid over het onderscheid tussen koop en aanneming. Pieter Brulez en Nicolas Carette geven een verfrissend antwoord op die vraag in het licht van de nieuwe richtlijn consumentenkoop. Wim Goossens benadert hetzelfde onderwerp vanuit het perspectief van het Weens Koopverdrag en het Verdrag van New York van 1974. In het aannemingsrecht stelt Matthias Vandenbogaerde een meer coherente benadering van de verschillende waarborg-, procedure- en vervaltermijnen voor. Andere auteurs blikken terug op hun proefschrift en verschaffen ons een bijdrage die daar in zekere mate een vrucht van is. Zo vraagt Kristof Vanhove zich af wat er overblijft van de contractsvrijheid voor de bepaling van de duur, opzegging en hernieuwing van de handelshuur na de regionalisering van het huurrecht sinds de zesde staats-hervorming, blikt Nele Hoekx terug op 20 jaar toepassing van de Kansspeelwet, analyseert Joris Swennen de intellectuele eigendomsrechten van vindingen in opdracht, geeft Ken Andries *tips and tricks* voor de redactie van geheimhoudingscontracten en maakt Joost Vynckier duidelijk dat succesvolle naamssponsoring afhangt van naamgebruik. Voor de pakketreisovereenkomst onderzoekt Bert Wyseur de gevolgen van COVID-19 op de aansprakelijkheid van de reisorganisator. In dezelfde context bepleit Wouter Verheyen in het kader van de Europese passagiersverordeningen een recht op veilig en gezond vervoer. Sébastien De Rey besluit dit onderdeel met enkele perspectieven voor het bijzondere contractenrecht in het nieuw Burgerlijk Wetboek.

In het aansprakelijkheidsrecht stelt Hannes Claes vast dat het huidige juridische kader niet volstaat voor aansprakelijkheid wegens uitlatingen op internet. Aansluitend daarop onderzoekt Nicolas Debruyne in welke mate persoonlijkheidsrechten een daadkrachtige bescherming bieden aan slachtoffers van *deepfakes*. Tom Gladinez behandelt de rechtseconomische argumenten *pro* en *contra* voordeelafdracht in het privaatrecht. Michiel Verhulst, Jan-Baptist Lemaire en Driek Deferme lichten een tipje van de sluier op van hun lopend promotieonderzoek over respectievelijk de privaatrechtelijke handhaving van mededingingsinbreuken, marginale toetsing en bevrijdende verjaring.

In het ondernemingsrecht analyseert Bram Devolder de informatieplicht en aansprakelijkheid van deelplatformen na de Europese modernisering van het consumentenrecht eind 2019. Maarten De Man en Christine Heeb vormen een succes-

volle tandem in hun kritische beschouwingen over de B2B-wet van 4 april 2019. Voor de regeling van distributiecontracten weegt Stijn Claeys de zin en onzin van een wetgevende tussenkomst af. In het vennootschapsrecht grijpt Nick Hallemesch terug naar het onderwerp van de verhandeling waarmee de gevierde aan Harvard Law School afstudeerde: het openbaar overnamebod, thans tegen het licht gehouden van het Wetboek vennootschappen en verenigingen. Johanna Waelkens vraagt zich af of de CV in dit nieuwe wetboek nog openstaat voor vrije beroepers.

Ook het publiekrecht is de meester niet vreemd. Daarvan getuigt Thijs Vancopernolle, met een bijdrage over de inwerkingtreding van nieuwe wetten – een gestoffeerde samenvatting van zijn proefschrift. Kurt Willems verschaft ons een herwerkte neerslag van zijn inaugurale rede over het intern en extern pluralisme in scholen. Bert Demarsin geeft duiding bij de recente oprichting van de *Court of Arbitration for Art*, de eerste internationale arbitrage-instelling gespecialiseerd in de beslechting van geschillen in de kunst- en erfgoedsector. Hij is er meteen ook de eerste voorzitter van. Camille Van Peteghem leert ons tussen de lijntjes lezen in de technieken van het EHRM ter bescherming van culturele rechten. Domien Decloedt reflecteert over een strafrechtelijk thema met een verbintenisrechtelijke insteek: afpersing ter afdwinging van een rechtmatige vordering. Met zijn analyse van wetsontduiking in het strafrecht blijft Nicolas Van Damme in hetzelfde rechtsdomein.

Een tweede verklaring voor de titel van dit *Liber discipulorum* is gelegen in de persoon van de gevierde. Sommigen stellen de begrijpelijke vraag waar een decaan de tijd vindt om proefschriften in voorbereiding van meerdere honderden bladzijden meerdere malen per jaar grondig op te volgen en waar nodig bij te sturen in een assistentenkorps van meer dan vijftien doctorandi. Voor de discipelen uit dit boek ligt het antwoord op deze vraag voor de hand: de man is onvermoeibaar. Zijn toewijding en engagement tegenover zijn assistenten gaat grenzen voorbij.

In een lied bezingt Jules de Corte dat hij wel eens zou willen weten waarom de wolken zo snel zijn. Hij suggereert zelf een antwoord: “Misschien dat ‘t een les aan de mens is, die hem leert hoe fictief een grens is?” Met dit boek huldigen wij een decaan, een promotor, een copromotor, maar nemen wij geen afscheid. Er zijn nog talloze grenzen te ontdekken, te verleggen, voorbij te gaan. Bernard Tilleman toont ons hoe fictief een grens kan zijn. Dank voor alles.

Sébastien De Rey, Nicolas Van Damme en Tom Gladinez
1 augustus 2020

I.

GEMEEN CONTRACTENRECHT

